

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundißimi Doctoris de Auxilio gratiæ
medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum &
Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

Cap. 1. Quid sit medicinale Christi adiutorium secundum substantiam.
Esse caelestem suavitatem seu delectationem iuxta mentem S. Augustini,
ostenditur primo ex Scripturis quibus ipse utitur, & alijs ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

DE
GRATIA CHRISTI
SALVATORIS
LIBER QVARTVS.

*Qui est de gratia Christi quantum ad
essentiam & divisiones ejus.*

CAPVT PRIMVM.

*Quid sit medicinale Christi adjutorium secundum substantiam.
Esse cœlestem suavitatem seu delectationem juxta mentem sancti
Augustini, ostenditur primo ex Scripturis, quibus
ipse utitur, & alijs diversis ejus
testimonijis.*

E gratia Dei medicinali quantu[m] ad operandi modum, tam de illa cui vulgo nomen *Efficacis*, quam cui sufficiens nomen tribui solet, satis diximus. Nunc aliquid adjungendum est de substantia seu natura efficacis. Non enim exigua inter Doctores recentiores controversia est, quid illa gratia sit, qua Deus cor hominis convertit, & in eo bonum operatur. Alij namque putant esse sanctam cogitationem, cuius perditam esse facultatem sancti tradunt; alijs esse quoddam indeliberatos motus amoris, timoris, spei, vel similis cuiuspiam affectionis, qua voluntas ad amandum, timendum, sperandum excitatur: alijs esse physicam prædeterminationem potentia voluntatis ad operandum; quam ita declarant alijs, ut sit prenotio quædam actualis per modum qualitatis transiuntis cum operatione voluntatis; alijs ut sit realiter ipsa operatio causa secunda ut procedit ex influxu Dei promovente; alijs denique ut sit aliquid habens esse incompletum per modum quo colores sunt in aere, & virtus artis in instrumento artificis, quod à solo Deo in secunda causa producitur, & proprio vocabulo dici posse putant, motionem virtuosam, qua primus agens efficit ut voluntas operetur. Quid de singulis istis, & si quæ fortassis aliae sunt, opinionibus, arbitrandum sit juxta divi Augustini sententiam,

A non est opus longo discursu sigillatim patescere. Res enim per seipsa loquitur, cum veritas ex ejus scriptis innumeris testimonijis suffragantibus apparuerit. *Nam cognitio veritatis, ut idem ait, omnia falsa, si modo proferantur, etiam quæ prius inaudita erant, & dijudicare & sebverire idonea est.*

Velligis igitur sanctissimi & securissimi Doctoris inhaere qui statuerit, non multum in ita difficultate quæ tantopere recentiorum indultriam exercuit laborabit. Videbit enim perspicue ex omnibus operibus ejus ac locis inter se concinuentibus, gratiam istam Christi Salvatoris medicinalem, quam efficacem schola vocat, non aliud esse, quam cœlestem quandam atque ineffabilem suavitatem; seu spiritalem delectationem, qua voluntas preventur & flectitur, ad volendum faciendumque quicquid eam Deus velle & facere constituerit. *B Testimoniorum quibus hoc Augustinus tradidit, immensa paenè leges est. Ne tamen inconsueta sui mole, lectoris fatigent intentionem, in certas classes ea partiemur: ex quibus vel omnibus vel singulis, liquidò constabit, nullum esse genus actionis aut voluntatis bona, nullum effectum efficacis gratie, qui non isti cœlesti delectationi tanquam vera gratia Christi vereque causa tribuatur.*

In primis igitur hoc probat, quod quando Augustinus illam veram Christi gratiam qua Deus in nobis & velle operatur & facere, ex Scripturis astruit, plurimis locis illam Scripturam

pturam velut evidentissimum allegat, Dominus dabit suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Hoc enim facit in libro secundo de peccatorum meritis & remissione. Nam querens unde contingat, quod homines aliquando nolunt id quod justum est facere, inter cetera sic respondebat: Ideo quisquis nostrum bonum opio suscipe, agere, implere nunc seit nunc nescit, nunc delectatur, nunc non delectatur, ut ueritas non sua facultatu*m* ^{17.} deinceps numeris esse vel quod seit vel quod delectatur. Ac si ab elatione vanitate sanctus. & sciat quam vere non de terra illa, sed spiritualiter dictum est; Dominus dabit suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Et inferius: Nos autem quantum concessum est sapiamus & intelligamus, si possumus, Dominum Ocum bonum ideo etiam sancto suo dilectu*m* ope*m* ueris aliquando non tribuere, vel certam securiam vel uictorem DELECTATIONEM, ut cognoscant non a seipsis, sed ab illo p*ro* esse lumen, qui illuminetur tenebre eorum, & suavitatem, qua de fructu*m* suum terra oram. Blane autem esse verissimam illam & sincerissimam & efficacem gratiam, qua in omnibus Ecclesiis precibus postulatur, ibidem perspicuis verbis adiicit: Cum autem ab illo illus aditorum deprecatur ad faciendum, persicardamque iustitiam, quid aliud deprecandum quam in aperiatur quod lacebat, & SVAVE FACIAT QVOD NON DELECTABAT: quia & hoc ab illo esse deprecandum in gratia dicimus dum unita lateret, eius gratia dileximus, DVM ANTER NON DELECTARET. Nam illa delectatione deficiente, statim anima ab operibus bonis refrigescendo, torpescit, sicut ibidem tradit: Idcirco etiam sanctos & fidèles suos, in aliquibus virtutibus tardius sanat, ut in his eos minus quam implenda ex omni parte uisitare sufficit. DELECTET BONUM, sive cum latet, sive etiam cum manifestum est ut quantum pertinet ad integrinam regiam ueritatem eius non insufficiat in conspectu eius omnis uerens. Et in sermone undecimo de verbis Apostoli eandem gratiam nomine suavitatis in Scriptura significat docet. In eo quod accepimus; illi gloriam denuo, ipsum honorem, semina sua ipso compluat. Quid haberet terra nostra nisi ipse seminasset? Sed dat & pluviam, non dedit quod seminavit. Dominus dabit suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Et in sermone decimo quinto: Ego fratres mei habet delicias suas iniquitas, & iustitia non habet? Delectat malum & non delectat bonum? Delectat omnino: sed Dominus dabit suavitatem. & terra nostra dabit fructum suum. Ille nisi prior det suavitatem, terra non habebit nisi floritatem. Et in sermone 4. de verbis Domini: Suavia sunt dulcia sunt, delectabilia sunt (secundum) sed audi meliora: Narraverunt mihi viuissi delectationes suas, sed non in lex tua Domine. Felix anima, qua huiusmodi delectacionibus oblitus, ubi uirtutidine nulla iniquatur, & ueritatis serenitate purgatur. Quem autem delectat lex Dei, & si delectat ut omnes delectationes lascivia ruita, non sibi arroget istam delectationem; Dominus dabit suavitatem. Quid dicam? Domine dominum illam suavitatem vel illam suaviter Domine, & in tua suavitate doce me iustitiae tuae: In tua suavitate doce me, & doce me. TUNC DISCO

UT FACIAM, si in suavitate tua doceas me. Ceterum quicquid blanditur, iniquitas. & dulcis est iniquitas, amara est ueritas. In tua ueritate doce me: ut suavis sit veritas: DULCEBINE TUA CONTEMNATVR INIQUITAS. Quas Scripturas: In suavitate tua doce me. Et narraverunt mihi iniqui delectationes suas, sed non in lex tua, etiam alii in locis ad eandem ueritatem inculcandam adhibet, ut ostendat, Deum cum ita doceat, ut homo faciat, hoc ipsum inestabilis quodam dulcedine trahente operari. Et in Psalmum octogesimum quartum, unde locus ille sumptus est: *Quid est quod dixi? Inflitio de coto* ^{Enarr. in} *Psl. 84. in* *prospectu?* Etenim Dominus dabit, inquit, suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum: nos ergo respiciamus nos; & si uobis in nobis invenierimus nisi peccata, oderamus peccata, & desideremus iustitiam &c. Et confitens illi peccata sua metuens ab illo DELECTATIONEM, & suavitatem inflitio facienda, dabit tibi, ut incipiat te delectari iustitia, quem primo delectabat iniquitas: ut qui primo gaudebas in obrietate, gaudeas in sobrietate: & qui primo gaudebas de furtis, ut tolleres homini, quod non habebas, queras donare non habenti, quod habebas. Et quem delectabat rapere, delectet donare, quem delectabat spectare, delectet orare: quem delectabant cantus rugatoria & adulterina, delectet hymnum dicere Deo, curire ad Ecclesiam, qui primo currebat ad theatrum. Unde uata est ista suavitatis, nisi quia Dominus dabit suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum? Et mox: Suscepisti semen (predicationis mea) cogitate de verbo quod audistis, tanquam glebas frangentes, ne semen rapient volatilis, ne possibili germanare quod seminatum est. Et nisi Deus pluerit, quid prodest quod seminatur? Hoc est, Dominus dabit suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Et ostendens pluviam istam germinare & crescere facientem verbum Dei, esse suavitatem illam celitus depulit: Ille enim, inquit, visitationibus suis, in otio, in negotio, in domo, in lecto, in convvio, in colloquio, de ambulatione visitat ead*m* res ipsa, ubi nos non sumus. Venit inber Dei & fructificat quod ibi seminatum est. Et ibi non sumus nos, & securi quiescimus, aut aliud agimus. Deus dicit incrementum seminibus qua sparsimus, ut attingentes postea bonos mores vestros etiam de p*ro*phet*m* gaudemus; quoniam DOMINUS DABIT SUAVITATEM; & terra nostra dabit fructum suum. Simili modo tractat, & usurpat ad eandem ueritatem affermandam alios locis; quibus congerendis frusta immoratur, cum ista sententiam ejus declarant apertissime.

Sic & illum locum: Pravenisti eum in benedictionibus dulcedinis (quo gratia praeueniens hominis voluntatem, & retorquens eam a malo ad bonum; indicatur) non unquam ad eandem suavitatem astraendam accersit, tanquam gratiam qua voluntas ad bonum concupiscendum volendumque transfertur. Ut in libro secundo ad Bonifacium: Misericordia eius praeuenerit me; & ipse est cui fideliciter ueraciterque cantatur: quoniam pravenisti eum in benedictione dulcedinis. Et quid hic aptius intelligitur quam ipsa de qua loquimur cupiditas boni? TUNC ENIM BONUM CONCUPISCI INCIPIT CUM DULCES-

*Liber. 2. ad
Bonif. 2. 9.*

Ibid.

CERA

CERE INCIPIT. Et paulo post: ERGO BENEDICTIO DULCEDINIS EST GRATIA DEI, QUA PLE IN NOBIS, UT NOS DELECTET. ET CEPIAMVS hoc est amamus quod precipit nobis in qua si nos non PREVENTIT Deus, non solum non perficiatur, sed nec inchoatur ex nobis. Nescio quid dilectius & clarus populari possit ab Augustino, ut sciamus quid ipse senior esse gratiam illam, qua sit ut bonum nolle & facere incipiamus. Aperiissimum enim verbis clamat esse suavitatem quam Deus de celo pluit, esse delectationem, esse beneficium dulcedinis, qua sit in nobis ut nos non solum delectet, sed etiam cupiamus bonum. Et hanc ita tradit esse gratiam Dei, ut sine illius preventione, bonum neque perficere neque inchoare possimus.

Quod sane & alijs diversis locis non minus luculentia telificatione consignat. Nam iitam gratiam delectationis ab Apostolo significatam esse docet, quando ad Romanos dicit:

Rom. 7: Lib. 1. de nupt. cap. 30.

Condelectio legi Dei secundum interiorum hominem: Isla, inquit, et delectatio legi Dei secundum interiorum hominem de magna nobis venit gratia Dei. In ea quippe interior homo nostre renovatur de deo in diem, cum in ea proficit perseveranter. Non enim timor est torques, sed amor liber, ibi sumus recte acer liberi, ubi non delectamur inuis.

Et in libro de gratia Christi, in Scriptura ista, suavis es Domine, & in tua suavitate doce me institutum tuum, sic ipse legit, eandem efficacem Lib. de grat. Christi. 13. expressam esse teltatur. Insistit, id est opus iustitiae ex Deo dicitur, que datur per gratiae beneficium, ut non sit terrible sed suave manutinum, sicut oratur in Psalmo, suavis es Domine, ET IN TUA SUAVITATE DOCE ME INSTITUTUM TUUM: ad est ut non formidime pene serviliter cogar esse sub lege, sed liberti charitate DELECTER esse cum lege. Praeceptum quippe liber facit, qui LIBENS facit. Et HOC MODO QUISQUIS DISCIT, per suavitatem videlicet, omnino agit quid, ut agendum didicerit. De quo docendi modo per suavitatem gratiae, in eodem loco praeclarissime dicit. Hoc gratia, scilicet vera Christi cum Pelagio controversa, de qua iam citato loco totoque libro disputat, si doctrina dicenda est, certe sic dicatur ut alius & iuxta eam Deus cum INEFFABILI SUAVITATE creditur insinuare, non solum per eos qui plantant & ragent extirpantes, sed etiam per seipsum qui incrementum suum ministeriat occultum, ita ut non ostendat tantummodo ventrem, verum etiam impetrat charitatem. Sic enim docet Deus eos qui secundum propositum vocati sunt simul docens & quid agant scire, & quid sciunt agere.

Serm. 27. de Iuxta quem docendi modum de Maria Magdalen. Domi. dalena Christi doctrinam audiente dicit: MIRABILIS SUAVITATE tenebatur, que profecto maior est mentis quam ventri. Quod vero in illo docendi modo etiam charitatis mentionem facit, rectissime facit. Nam illa suavitas est quae facit pleno deliberatoque consensu & impetu diligere Deum. Sed uberior & evidenter eandem gratiam in illa Scriptura nomine suavitatis esse significatam Enarratione in Psal-

mos tradit: Sic debemus intelligere SVAVITATEM quam xpisotria Grati vocari, ut in bonis spiritualibus deputetur. Propter hoc enim tam & beatitudinem nostram appellare maluerunt. Nihil hic ergo aliud dictum existimo, SVAVITATEM fecisti: cum seruo tuo, nisi, fecisti ut me DELECTARET bonum. Quando enim delectat bonum magnum Dei donum est. Quando autem bonum opus, quod lex imperat, fit timore pene, non DELECTIONE INSTITUTA, cum Deus metuit, non amat, serviliter fit non liberaliter. Et de loco quem tractabamus consequenter adjicit: SUAVITATEM & cruditionem & scientiam docere me, inquit, niger fibula posset & perfici. Nam utique qui iam dixerat: suavitatem fecisti cum seruo tuo: quomodo dico, suavitatem doce me, nisi ut ei GRATIA MAGIS MAGISQUE ABUNDET, vel innotescat, DULCEDINE, bonitatu? Habant enim fidem qui dixerant: Domine adauge nos in fidem. Et inferior in eisdem Psalmi tractatione versans locum illum, quo Prophetas discere cupit justificationses Dei: Eo modo his inquit, intelligentius est dicendum, ut discam iustificationses tuas, ea notitia quae Psalm. 113. firmat. Hoc autem quia non sit nisi per dictionem, ubi qui facit habet DELECTIONEM propria quod dictum est: IN TUA SVAVITATE docet me iustificationses tuas sequens versus ostendit &c.

Hanc gratiam nomine suavitatis & illo Scriptura loco designatam esse contendit, quando Psaltis Emphaticis illis verbis: Quam dulcia suavis mei eloqua tua, sibi ipsi admirando gratulatur, & sibi respondet super mel in tenore meo. Nam inquit Augustinus, hoc estILLA PSALMUS SVAVITAS quam Deus dat, ut terra nostra det pulchrum suum, ut bonum VERE BENE, id est, non mali carnalis formidine, sed boni spiritualis DELECTIONE faciamus.

Hanc gratiam itidem suavitatis nuncupatione commendatam esse scribit quando Psaltis in alio Psalmo dicit: Parasti in tua suavitate egenti Deus, pro quo nos legimus eodem sensu: Parasti in dulcedine tua paupers Deus: In tua SVAVITATE non in illius facultate. Egens est enim quoniam infirmatus est, ut perficiatur, agendo semper in repletione. Hoc est illa SVAVITAS de qua alibi dicitur: Dominus dabit suavitatem & caritatem suam: ut bonum opus fiat non timore sed amore: non formidime pene sed DELECTIONE iustitio.

Ex quibus aquos quisque lector videt nihil Augustino certius esse quam in Scripturis facias: gra iam illam efficacem, per quam solam operamur quidquid boni operamur, de qua tam acris inter Scholasticos conflictus vertitur, nomine dulcedinis, suavitatis, delectationis nomine spiritualis atque caelitis esse significatam. Cui doctrina tanquam a Spiritu sancto multipliciter radit, sexcentis in locis, praecepit ea quae recensuimus ipse subscrigit. Ut in libro de spiritu & littera, in quo ex professo de vere & efficacie gratiae adjutorio cum Pelagio luctatur, & ab omnibus Pelagianis adjutoriis distinguuntur ac separantur: Nos autem dicimus, & la. 1. inquit, humanam voluntatem sic divinitus adiuvant ad faciendam iustitiam, ut praeter quod creatus est homo

bono cum libero arbitrio voluntatis, praterque doctrinam qua ei precipitur, quemadmodum vivere debet; accepit Spiritum sanctum, id est adjutorium Spiritus sancti, quo fiat in anno eius DELECTATIO, dilectioneque iustitia summa illius atque incommutabilis boni, quod Deus est, etiam nunc cum aliis per fidem, ambulatur, non per speciem: ut hac fibi velut arribata datā gratiū munera inardescat in bareo Creatori atque inflameretur ad participationem illius veri lumen, ut ex illo ei bene sit à quo habet ne sit. Vbi perspicacissime delectationi dilectionem, ardorem inflammatio nemque subnectit. Sunt enim electus, qui immediate ex illa caelesti suavitate germinant et infra latius. Et necessitatem talis adjutorij ad omnes actiones explicans: Nam neque liberiū arbitrium quicquam nisi ad peccandum valēt, si latet veritatis via: Scientia enim seu cognitio objecti ad bene agendum omnino necessaria est: Et cum id quod agendum est, operis non latere sufficiat DELECTET & ametur, non agitur, non suscipitur, non bene vivitur. Et in eodem libro inferius: Confugiant per fidem ad iustificandam gratiam, & per dominum spiritum sancti SVAVITATE iustitia delectat paenam littera minantur evadant. Vbi gratia iustificans Augustinus est adjutorium quo ad iustitiam legis implendam, hoc est, ad justum agendum vivendumque perducit.

ta. 10.
et. 11.
10. 10.

A
B

mur. Quae vocis acceptio in isto libro & alijs Augustini lucubrationibus recepiissima est: Vnde & in codem capite decimo quinto. *Hic ibid. 15.* autem Spiritus Domini cuius dono iustificamur, quo fit in nobis ut non PECCARE DELECTET, ubi libertas est: sicut praeter hunc spiritum peccare delicit, ubi servitus, a cuius operibus abstinendam &c. Et inferius adhuc manifestius: Per fidem con- *Ibid. c. 29.* fugiat ad misericordiam Dei, ut de quod iabet atque inspirata gratie SVAVITATE per spiritum sanctum faciat PLVS DELECTARE quod praecipit, quam delectat quod impedit. De quo loco & similibus paulo latius infra disputandum est. Et in libro de Correptione & gratia. Verissimam illam voluntatis & actionis gratiam tangens: Aguntur enim ut agant, non ut ipsi nihil agant: *Ego Lib. de Cor.* ad hoc ei ostenditur, quid agere debant ut quando *Op. gra. c. 22.* id agant sicut agendum est, id est cum dilectione & DELECTATIONE iustitia. SVAVITATEM quam dedit Dominus ut terra eorum daret fructum suum, accepisse gaudeant. Et homilia vigesima nona: *Serm. 29.* Quomodo te à te liberat Deus? Damnitudo peccata, donando merita, dando tibi vires pugnandi adversus concupiscentias tuas. Et quomodo, quo adjutorij genere efficit istud Deus? Subiungit Augustinus: Inspiringo virtutem, dando mentis CALES- TEM DELECTATIONEM, quia omnis terrena delectatio supereretur.

CAPVT SECUNDVM.

Idem ostenditur.

Secundò inductione, seu enumeratione cujusvis generis bonarum operationum voluntatis, ad quas eam præquirit Augustinus.

Quia quidem quanquam sufficere possent, ut mens Augustini de natura medicinalis adjutorij liquido capiatur, quia tamē ad inopinatam veritatem animus inveteratum sententiarum prejudicis gravidus non facile cedit, operosus eadem ex Augustini monumentis demonstranda sunt; ut evulso omni scrupulo nemo de mente sancti Pauli incertus hancere posse, nisi qui quicquid semel opinionum preoccupaverit, tueri quoquo modo malit, quam suscepit à suis magistris mutare sententiam.

A

Itaque suavitatem seu delectationem calitus infusam esse ex Augustini sententia veram illam gratiam, de qua tanta inter Scholasticos controversia est, secundo demonstrati quasi inductione potest. Nullum est enim boni operis genus, quod ipse non ad istam divinam suavitatis inspirationem tanquam ad adjutorium revocet, quo Deus id in homine operatur. Et quidem diversas actiones singulares per delectationem tanquam per veram gratiam in hominis voluntate à Deo effici, ex præcedenti etiam capite utcumque liquet. Quid enim in actionibus bonis prius est, quam

B

ut bonum quod prædicatur nobis, incipiamus concupiscere? Et tamen de boni cupiditate dixit: Tunc bonum concipisci incipit, cum dulcedere incipit. In qua dulcedinis gratia, si nos non preventi Deus, non solum non perficitur bonus, sed nec inchoatur ex nobis. Quod si sine tali suavitatis gratia nec inchoari bonus potest, profecto neque cogitari potest quod etiam ex exercitu verbis apud sanctum Fulgentium Petrus Diaconus profitetur, quando dicit non per naturalem libertatem nos posse jam cogitare diuinam, sed tantum attracti ad veram libertatem non violenta necessitate, sed infusione suavitatis per Spiritum sanctum.

Postquam autem bonum jam cogitatum, vel catenus saltem concupitum est, restat ut per voluntate credatur. Sed nec istud nos posse sine caelesti delectatione Augustinus tradidit, quando dixit, quod quando veritas cooperit non latere, nisi etiam delectet non suscipitur, ergo neque creditur. Nam suscipere veritatem nihil est aliud profecto nisi credere veritati. Vnde alibi luculentius exponens gratiam, quia trahimur, ut ad Christum credendo veniamus, tam diserte de ejus natura disputat,

Op. Div. apud S. Ful-
gent. c. 6.

Lib. de spir.
Op. lit. c. 20.

ut omnes